

Handbok för landskapets äldreråd

Innehåll

Handbok för landskapets äldreråd.....	1
Vi formar våra landskap tillsammans!	2
Inledning	3
1. Äldrerådet för landskapet – ett lagstadgat påverkansorgan	4
Syfte och uppgifter.....	4
Äldrerådet för landskapet och dess roll i förhållande till det kommunala äldrerådet	4
Äldrerådets rättigheter.....	6
Äldreråden och jämställdhetslagen	6
Påverkarrollen omfattar alla ansvarområden	6
Rätten till tillräcklig information	6
Många sätt att påverka	6
2. Exempel på och positiva erfarenheter av att garantera äldrerådets verksamhetsförutsättningar .	7
Tekniska verksamhetsförutsättningar	7
Anslag för verksamheten	7
Sammanträdesarvodet	7
Resekostnader	7
Utbildning	8
Tillgänglighet.....	8
3. Hur inrättas ett äldreråd för landskapet?	9
Exempel på bra verksamhetsrutiner	9
4. Verksamheten i landskapets äldreråd.....	12
Exempel på bra verksamhetsrutiner	12
5. Anvisningar och mallar	15
Utarbetandet av en stadga	15

Vi formar våra landskap tillsammans!

Finland står inför en omfattande vård- och landskapsreform som ska genomföras i början av 2020. Reformen är betydande i många avseenden men den är särskilt viktig för demokratin: framöver kommer de tjänster som idag sköts av fler än 400 aktörer att ordnas av landskapen, som utser sina beslutsfattare genom val. Landskapen kommer att svara för bland annat social- och hälsovårdstjänsterna, räddningsväsendet och landsbygdsservicen.

Demokratin och invånarfokusen kan dock inte tryggas enbart genom val. För att stärka mångfalden av åsikter inom beslutsfattandet och påverkansarbetet i landskapen, ska alla landskap inrätta ett ungdomsfullmäktige samt ett råd för personer med funktionsnedsättning och ett äldreåd. Landskapsstyrelsen ska sörja för rådets verksamhetsförutsättningar. Särskilt viktigt är samarbetet med kommunerna och deras påverkansorgan samt att råden har en bred representation av unga, äldre och personer med funktionsnedsättning i landskapet.

Samarbetet med kommunerna är viktigt i och med att många tjänster även framöver kommer att produceras på gränsytan mellan kommun och landskap, vilket förutsätter en fungerande dialog mellan dessa aktörer. Till exempel är skolan för många unga en väsentlig kontaktyta till samhället och dess tjänster. Därför är växelverkan mellan det kommunala undervisningsväsendet och den samlade social- och hälsovården i landskapet viktig, och tröskeln till dessa tjänster ska vara så låg som möjligt. Skolorna utför också ett viktigt förebyggande och välfärdsfrämjande arbete. Även ungdomsfullmäktige och rådet för personer med funktionsnedsättning kan bidra till att exempelvis specialgrupper beaktas och olika typer av elever kommer till tals.

Den moderna tekniken medför gränslösa möjligheter för ett mer interaktivt beslutsfattande, och påverkansorganen kan vara föregångare inom detta. Det väsentliga är att så många unga, funktionshindrade och äldre som möjligt får sin röst hörd via organen.

Att dessa tre viktiga påverkansorgan inrättas i landskapen är dock inte mer än ett minimikrav i lagen. Väsentligt för landskapens verksamhet är att de lagstadgade och övriga påverkansorganen får en viktig roll i landskapets beslutsprocess, och att detta leder till ett smidigt samspel med invånarna i landskapet.

Det bästa sättet att öka och upprätthålla trovärdigheten och legitimiteten i vårt demokratiskt uppbyggda välfärdssamhälle är att skapa en dialog och inkludera människorna i planeringen av beslut och service i ett tidigt skede. Det resulterar också i användarvänlig service. Fungerande påverkansorgan har därför en strukturell roll när det gäller att säkerställa demokrati och god förvaltning i de kommande landskapen.

Annika Saarikko
Familje- och omsorgsminister

Anu Vehviläinen
Kommun- och reformminister

Inledning

Enligt landskapslagen ska landskapsstyrelsen inrätta ett äldreråd för landskapet. Medlemmarna ska väljas bland medlemmarna i de kommunala äldreråden och det ska finnas minst en representant för varje kommunalt råd. Landskapet ska sörja för rådets verksamhetsförutsättningar. Även om det är beslutsfattarna och tjänsteinnehavarna som svarar för planeringen, genomförandet och uppföljningen av äldreservicen, ska äldrerådet ges möjlighet att påverka planeringen, beredningen, genomförandet och uppföljningen av landskapets verksamhet i sådana frågor som är av betydelse för äldre och de tjänster som de behöver. Påverkansorganen ska inkluderas när deltagandet och hörandet i landskapet utvecklas.

Beslut om bland annat äldrerådsvalet samt rådets sammansättning, detaljerade uppgifter och mandattid ska fattas lokalt. I denna handbok föreslås ett antal möjliga verksamhetsrutiner som dock inte är förpliktande för landskapen. I många exempel beskrivs förfaranden som konstaterats fungera i de kommunala äldreråden och som kan vara till hjälp när man inrättar ett råd på landskapsnivå och planerar dess verksamhet.

Det bör beaktas att även om äldreråden är en viktig kanal för påverkan i landskapen finns det också andra påverkansmetoder som står till de äldres förfogande på samma sätt som för andra. Bland dessa kan nämnas till exempel initiativrätten samt möjligheten att delta i diskussionsmöten, enkäter, invånar- och kundråd eller i planeringen av landskapets verksamhet i övrigt.

I denna handbok erbjuds tips om och fungerande verksamhetsrutiner för hur man väljer och inrättar ett nytt påverkansorgan och hur det effektivt kan utöva inflytande i landskapet.

Handboken har utarbetats i samarbete mellan finansministeriet och Kommunförbundet. Även justitieministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och ett stort antal pensionärsorganisationer, landskapsberedare samt representanter för kommuner och deras äldreråd har inom ramen för en arbetsgrupp, en workshop och ett öppet yttrandeförfarande deltagit i utformningen av och yttrat sig över handboken.

1. Äldrerådet för landskapet – ett lagstadgat påverkansorgan

Syfte och uppgifter

I samband med landskapsreformen överförs en del av kommunens uppgifter på landskapen. Ett mål inom omstruktureringen har varit att se till att invånarnas rätt till delaktighet och inflytande tillgodoses. Därför har bestämmelserna om ett äldreråd inkluderats i landskapslagen.

Landskapets äldreråd är ett samarbetsorgan för representanterna för de kommunala äldreråden och landskapets myndigheter och beslutsfattare samt en påverkanskanal för den företrädde befolkningsgruppen. Rådet är inte ett intressebevakningsorgan och inte heller en politisk aktör. Rådet inrättas för att garantera äldres möjligheter till delaktighet och inflytande i landskapets verksamhet. Äldrerådet har till uppgift att påverka planeringen, beredningen, genomförandet och uppföljningen av landskapets verksamhet inom samtliga förvaltningsområden.

Målet är att via äldrerådet ställa sakkunskapen om de äldre i området till landskapets förfogande så att den i bred skala kan användas som stöd för landskapets verksamhet. Rådet kan med hjälp av olika metoder samla in erfarenheter och åsikter av de äldre, till exempel genom enkäter och vid evenemang. Äldrerådet förser beslutsfattarna med information om de äldres behov och om sådana frågor som bör beaktas ur de äldres synvinkel. Äldrerådets och de övriga påverkansorganens roll och uppgifter bör med fördel fastställas i någon form redan i landskapsstrategin så att deras verksamhet kan inkluderas i landskapets verksamhet så smidigt som möjligt.

I landskapet fattas beslut i viktiga och centrala frågor som gäller äldres rättigheter och tjänster. Det är viktigt att den äldre befolkningen via äldreråden har en konkret möjlighet att utöva inflytande. Med landskapets organ avses i detta sammanhang landskapsfullmäktige, landskapsstyrelsen och landskapets olika nämnder och eventuella andra organ.

Äldrerådet kan väcka initiativ, avge utlåtanden och göra ställningstaganden som riktas till landskapets organ i frågor som rådet betraktar som viktiga. Äldreråden kan också påverka bland annat utarbetandet av de regionala välfärdsberättelserna och även i övrigt påverka de strategiska dokument och planer som utarbetas på landskapsnivå. Landskapet kan också ge äldrerådsrepresentanterna rätt att yttra sig och närvara vid de olika organens sammanträden.

Äldrerådet för landskapet och dess roll i förhållande till det kommunala äldrerådet

Både kommunen och landskapet ansvarar för centrala frågor som gäller äldre. Därför är det viktigt att äldreråden bedriver verksamhet på både kommun- och landskapsnivå

och därigenom har möjlighet att påverka olika förvaltningsområden direkt. Kommunernas, landskapens och statens uppgifter beskrivs i följande tabell:

Kommuner na	<p>Samfund för lokal delaktighet, demokrati och livskraft som sköter av invånarna fastställda självstyrelseuppgifter och lagstadgade lokala uppdrag.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kompetens och bildning • Hälsa och välfärd • Idrott och kultur • Ungdomssektorn • Lokal näringspolitik • Markanvändning och byggande
Landskapen	<ul style="list-style-type: none"> • Social- och hälsovård • Expert på främjandet av hälsa och välfärd samt trygghet • Räddningsväsendet • Miljö- och hälsoskydd • Regional utveckling • Styrning av områdesanvändningen och byggandet • Arbets- och näringstjänster • Planering av trafiksystem och regional planering av kollektivtrafiken • Utveckling av landsbygden och vikarieringstjänster
Staten	<ul style="list-style-type: none"> • Upprätthållande och utveckling av rättsstaten • Tryggande och utvärdering av de grundläggande rättigheterna • Säkerhetsuppgifter • Nationella och internationella uppgifter • Tillsyn av allmänintresset

De kommunala äldreråden har till uppgift att utöva inflytande i frågor som är av betydelse för äldres välfärd, hälsa, delaktighet, livsmiljö, boende, rörlighet och möjligheter att klara dagliga funktioner samt för de tjänster som de äldre behöver. Många av dessa för äldre viktiga frågor kommer i framtiden att vila på landskapens ansvar, varför det är ändamålsenligt att de behandlas i äldreråden för landskapet. Bland dessa frågor kan nämnas till exempel social- och hälsovårdstjänsterna, kollektivtrafiken och olika transporttjänster.

Ett smidigt samarbete och ett fungerande informationsutbyte mellan äldreråden på kommun- och landskapsnivå är viktigt med tanke på verksamheten. Delvis är det nödvändigt att behandla samma ärenden i kommunens respektive landskapets äldreråd. Till exempel styrningen av områdesanvändningen och byggandet, som ligger på landskapens ansvar, och markanvändningen och byggandet, som sköts av kommunen, förutsätter ett bra samarbete och informationsutbyte som på ett konkret sätt främjar ett ändamålsenligt och nödvändigt kommunalt byggande utifrån de äldres behov. De kommunala äldrerådens synpunkter ska delges landskapets äldreråd på samma sätt som de kommunala äldreråden ska informeras om det som sker på

landskapsnivå. Samarbetet och växelverkan mellan kommunens och landskapets råd kan genomföras till exempel genom gemensamma möten och evenemang.

Äldrerådets rättigheter

Äldrerådet är ett lagstadgat organ som emellertid saknar beslutanderätt. Landskapet sörjer för inrättandet av påverkansorganen. Påverkansorganen är dock inte sådana myndigheter enligt landskapslagen som utövar offentlig makt. Landskapet kan således inte överföra beslutsmakt till påverkansorganen. Äldrerådet bör dock höras och inkluderas i funktioner och beslutsprocesser som har betydelse för de äldres levnadsförhållanden och de tjänster som de behöver.

Äldreråden och jämställdhetslagen

Den så kallade kvotbestämmelsen i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män gäller inte äldreråden direkt. Således är det inte nödvändigt att vartdera könet representeras till minst 40 procent när ledamöterna till äldrerådet utses. Det är dock god praxis och ett bra mål att kvinnor och män representeras i ungefär lika stora delar.

Påverkarrollen omfattar alla ansvarsområden

Påverkansorganen i landskapet har en påverkarroll som omfattar alla ansvarsområden i landskapet. Äldrerådet har till uppgift att påverka sådana funktioner som har eller som rådet anser ha betydelse för äldres levnadsförhållanden och de tjänster som de behöver.

Rätten till tillräcklig information

För att äldrerådet ska ha en faktisk möjlighet att påverka verksamheten i landskapet, ska landskapet se till att rådet får tillräcklig information om olika aktuella projekt som kan ha konsekvenser för levnadsförhållandena inom olika grupper av äldre. Med tanke på äldrerådets verksamhet är det viktigt att informationen om de ärenden som ska beredas fås i god tid, genast när beredningen inleds. Då kan rådet påverka frågorna i rätt tid. Landskapet ska rent allmänt fästa uppmärksamhet vid informationens tillgänglighet, så att informationen de facto är tillgänglig för alla.

Många sätt att påverka

Äldrerådet kan bland annat väcka initiativ, avge utlåtanden och göra ställningstaganden. Rådet kan också på eget initiativ ta ställning till och uttala sig i frågor som det anser ha betydelse för äldre. Rådet kan till exempel ordna diskussionsmöten, evenemang och utbildning samt marknadsföra sin verksamhet och inspirera andra äldre att påverka.

2. Exempel på och positiva erfarenheter av att garantera äldrerådets verksamhetsförutsättningar

26 § i regeringens proposition till landskapslag:

Landskapsstyrelsen ska sörja för verksamhetsförutsättningarna för landskapets påverkansorgan.

Att sörja för verksamhetsförutsättningarna kan i praktiken innebära att se till följande:

Tekniska verksamhetsförutsättningar

Att sörja för verksamhetsförutsättningarna innebär bland annat att landskapet kan

- anvisa en tillgänglig möteslokal,
- sköta mötesarrangemangen och vid behov möjliggöra deltagande på distans,
- svara för möteskostnaderna,
- stödja verksamheten och ge handledning eller rådgivning samt stöd för att skaffa information,
- hjälpa till med beredningen av ärenden och sekreteraruppgifterna vid sammanträden,
- hjälpa till med researrangemangen i anslutning till mötesdeltagandet.

Anslag för verksamheten

- Tillräckliga anslag bör reserveras för verksamheten. Ett separat anslag i budgeten gör organens verksamhet smidigare.

Sammanträdesarvoden

- Landskapet avgör om sammanträdesarvoden betalas ut, men en diskussion om arvoden och deras belopp bör föras och ett beslut fattas i början av varje mandattid för äldrerådet.
- Landskapet kan till exempel besluta att det som i förvaltningsstadgan föreskrivs om arvoden och ersättningar för ledamöter av en nämnd också i tillämpliga delar ska gälla arvoden och övriga ersättningar för medlemmarna i organen för påverkan.

Resekostnader

- I landskapsbudgeten ska det reserveras ett anslag för att ersätta äldrerådsledamöternas resekostnader.
- Ledamöterna till landskapens äldreråd väljs bland ledamöterna i de kommunala äldreråden. Majoriteten av ledamöterna kommer därför att resa till sammanträdena från en annan ort. Resekostnaderna kan bilda ett faktiskt hinder för deltagandet om inte landskapet deltar i ersättningen av kostnaderna.

Utbildning

- Landskapet bör på egen bekostnad ordna utbildning för ledamöterna i äldrerådet och tjänstemännen i landskapet och skola in dem i sina uppgifter. Utbildningen och inskolningen är viktig för att alla ska vara på det klara med äldrerådets uppgifter och sina egna roller.

Tillgänglighet

- Det är viktigt att vid äldrerådets sammanträden och i dess verksamhet, liksom i landskapets verksamhet i övrigt, beakta tillgängligheten ur ett brett perspektiv med tanke på de äldres behov.
- Vid behov kan man i tillgänglighetsfrågor kontakta äldre- och pensionärsföreningarna i området eller de nationella äldreorganisationerna som kan ge närmare information om dessa frågor.
- Möteslokalerna ska vara tillgängliga. Det ska vara möjligt att ta sig fram med hjälpmedel, såsom rullstol, och det ska finnas tillgång till en handikapptoilet. Även syn- och hörselmiljön ska vara tillgänglig: det ska finnas en induktionsslinga i möteslokalen och belysningen ska vara tillräcklig och bländfri. Vid behov ordnas nödvändig tolkning.
- I äldrerådets kommunikation på webben samt i meddelanden och mötesmaterial ska tillgängligheten beaktas ur olika användargrupperns perspektiv. Även vid sammanträden ska informationen vara tillgänglig för alla.

God praxis

”I Vasa beaktas tillgängligheten i stadens verksamhet. På stadens webbsidor finns ett synligt avsnitt med information om tillgängligheten i allmänhet och tillgängligheten i stadens lokaler m.m. Staden har utsett tillgänglighetskoordinatorer för olika sektorer. Stadsfullmäktiges sammanträden spelas in och sänds direkt via webben. Stadsstyrelsens beslut publiceras också på teckenspråk och i uppläst form så att de ska vara tillgängliga för så många som möjligt.”

3. Hur inrättas ett äldreråd för landskapet?

26 § i regeringens proposition till landskapslag:

”Landskapsstyrelsen ska inrätta (...) ett äldreråd för landskapet för att garantera den äldre befolkningens möjligheter att delta och påverka. Medlemmarna i dessa organ ska väljas bland medlemmarna i motsvarande påverkansorgan i de kommuner som hör till landskapet på så vis att det från varje sådant kommunalt organ väljs minst en representant.”

Landskapet kan fatta närmare beslut om mandattiden, valsättet och sammansättningen samt dess omfattning.

Exempel på bra verksamhetsrutiner

Mandattid

Lagen anger inte hur lång påverkansorganens mandattid ska vara, varför landskapet självt kan uppskatta en lämplig mandattid för äldrerådet. Mandattiden kan bindas till exempel till landskapsfullmäktiges och samtidigt kommunfullmäktiges mandatperioder, eftersom många kommunala äldreråd utses för en fullmäktigeperiod. Mandattiden kan också vara kortare. Man kan även komma överens om att ungefär hälften av ledamöterna byts ut regelbundet.

Utse representanter från de kommunala äldreråden

När en ny fullmäktigeperiod inleds och kommunerna har utsett sina egna äldreråd, ska landskapsstyrelsen av de kommunala råden i området begära förslag på landskapsrådsledamöter, till exempel en eller två personer från varje råd.

Från varje kommunalt äldreråd i landskapet väljs minst en representant till landskapets äldreråd. Om det i landskapet finns gemensamma kommunala äldreråd eller exempelvis gemensamma äldreråd och råd för personer med funktionsnedsättning ska minst en representant väljas även från dessa.

Äldrerådet ska helst inte vara alltför stort, eftersom det är viktigt att diskussionsklimatet i rådet är positivt och genuint inkluderande. Därför kan det vara motiverat att från varje kommunalt organ välja endast en ordinarie ledamot och ett nödvändigt antal ersättare till det landskapliga organet. När man överväger storleken på landskapets äldreråd kan man dock även beakta till exempel invånarantalet i kommunerna så att man från äldreråden i de större kommunerna utser två ledamöter. Om äldrerådet för landskapet löper risk att bli för stort för att kunna arbeta effektivt, kan man överväga olika flexibla modeller och arbetsgrupper.

Exempel: arbetsutskottet

I rådet för personer med funktionsnedsättning i Mellersta Österbotten tillämpas en modell där man utöver det egentliga rådet har tillsatt ett mindre arbetsutskott, som består av representanter för en del av ledamöterna i landskapsrådet för personer med funktionsnedsättning och som behandlar mer brådskande ärenden. Det innebär att det egentliga rådet kan fokusera på strategiska och mer vittgående frågor medan arbetsutskottet kan bereda och behandla mer brådskande/enkla ärenden eller klara ärenden. Ett annat alternativ för att göra ärendehantering smidigare och snabbare är att möjliggöra olika elektroniska mötesförfaranden och annan elektronisk kommentering av ärenden. Det förutsätter naturligtvis att man tillämpar tillgänglig utrustning och tillgängliga datasystem.

I vilket fall som helst ska ledamöterna i landskapets äldreråd representera de äldre i sitt landskap och föra fram mångfalden av åsikter i bred skala. Med mångfald avses bland annat att äldrerådet i allt sitt arbete ska beakta behoven i de grupper av äldre som hör till traditionella finländska och nya etniska minoriteter och sexuella minoriteter samt funktionshindrade äldres behov. Det finns inte heller något direkt hinder för att utöver de lagstadgade ledamöterna från de kommunala äldreråden till landskapets äldreråd utse andra äldre i området i syfte att beakta de regionala förhållandena. I vissa landskap är det till exempel praxis att en regional pensionärsdelegation föreslår representanter till landskapets äldreråd. Detta anges i den av landskapsstyrelsen fastställda stadgan.

Om en ledamot i landskapets äldreråd av någon orsak avgår, ska landskapsstyrelsen begära ett förslag till en ny representant av det kommunala äldrerådet i fråga.

Landskapsförvaltningens representation

Med tanke på de ärenden som behandlas vid äldrerådets sammanträden är det viktigt att de centrala beslutsfattarna och tjänstemännen i landskapet deltar i sammanträdena. Utöver de ordinarie ledamöterna kan äldrerådet beroende på de behandlade ärendena bjuda in också andra representanter för landskapet för att presentera ärenden som är under beredning och möjliggöra ett direkt informationsutbyte mellan äldrerådet och de olika förvaltningsområdena och organen i landskapet.

Val av ordförande och sekreterare

Äldrerådet väljer inom sig en ordförande samt personer till andra poster som anses nödvändiga, såsom en vice ordförande, sekreterare eller vice sekreterare. Till ordförande kan på basis av omröstning utses en representant för det kommunala äldrerådet och till sekreterare exempelvis en tjänsteman i landskapet eller en ledamot i äldrerådet. Samma ordförande kan inneha sin post i äldrerådet hela mandattiden ut eller också en kortare tid. Ordförandeskapet kan rotera mellan representanterna för

4.4.2018

de olika kommunala äldreråden. Äldrerådet bestämmer självt hur det väljer en ordförande så det finns också andra tillvägagångssätt.

4. Verksamheten i landskapets äldreråd

26 § i regeringens proposition till landskapslag:

”Landskapets påverkansorgan ska ges möjlighet att påverka planering, beredning, genomförande och uppföljning inom olika verksamheter i landskapet i frågor som är (...) av betydelse för (...) de äldre (...) och med hänsyn till de tjänster dessa befolkningsgrupper behöver. Organen ska också tas med när former för delaktighet och hörande utvecklas i landskapet.”

Landskapet kan i närmare detalj besluta om sina möjligheter att påverka och sina verksamhetsrutiner.

Exempel på bra verksamhetsrutiner

Verksamhetsrutiner

Äldrerådet kan väcka initiativ, avge utlåtanden och göra ställningstaganden som riktas till landskapets organ i frågor som rådet betraktar som viktiga. Representanterna för äldrerådet kan ha rätt att yttra sig och närvara i de organ som landskapet fastställer. För att öka interaktionen kan man för ledamöterna i äldrerådet även utse så kallade fadderledamöter från landskapsfullmäktige.

Val av ärenden för behandling

Landskapets tjänstemän ska med fördel för behandling i äldrerådet föreslå sådana ärenden som de bereder och som är av betydelse för den äldre befolkningen. Det finns inget hinder för att ledamöterna i äldrerådet redan i planeringsskedet inkluderas till exempel i arbetsgrupper. Även ledamöterna i äldrerådet bör ha rätt att föreslå ärenden för behandling. De kommunala äldreråden och pensionärsföreningarna i området kan uppmuntras att väcka initiativ, lägga fram förslag och göra ställningstaganden i ärenden som bör tas upp för behandling i landskapets äldreråd.

Det är väsentligt att rådet på förhand får information om sådana projekt, reformer och/eller förändringar som gäller äldre och som ska beredas i landskapet. På basis av informationen kan äldrerådet göra ställningstaganden och avge utlåtanden samt väcka initiativ som ska behandlas i enlighet med ärendets brådskandegrad.

Typiska frågor som intresserar äldre kan vara till exempel att

- delta i ålderspolitiskt och annat strategiarbete
 - Äldrerådet kan till exempel i ett tidigt skede genom nöjdhetsenkäter samla in information som stöd för beslutsfattandet och analysen.
- delta i utvecklingsprojekt

- Expertisen kan användas för att utarbeta en servicehandbok för äldre eller för att utveckla och etablera en webbtjänst för äldre.
- Äldre har värdefull erfarenhetsexpertis när det gäller att stödja och utveckla möjligheterna för äldre att bo kvar hemma och/eller planeringen av vanligt serviceboende och serviceboende med heldygnssomsorg, och denna expertis kan gärna utnyttjas redan i planeringsskedet.
- delta i/påverka utvecklingen av social- och hälsovårdstjänsterna
 - Till exempel planering/uppstart/etablering av mötesplatser/serviceställen med låg tröskel.
- delta i arrangemangen av olika regionala diskussions- och informationsmöten tillsammans med landskapet och genom att inkludera bl.a. de kommunala äldreråden
 - Delta i arrangemangen av olika evenemang i landskapet, till exempel ett årligt diskussionsmöte för landskapet under äldreveckan.
- utnyttja äldrerådet som informations- och kommunikationskanal när det gäller frågor, förändringar och möjligheter som rör äldre
 - I kommunikationen ska man på ett mångsidigt sätt dels använda webben (de äldres egna webbsidor), dels producera skriftligt material (handböcker, broschyrer). Materialet ska vara lättläst och tillgängligt. Äldrerådets verksamhet ska marknadsföras till exempel genom årligen återkommande diskussionsmöten som ordnas för landskapsinvånarna i landskapets äldreråd samt genom att informera om verksamheten i nationella/regionala medier. Det ska säkerställas att äldrerådet kan nås (bl.a. kontaktuppgifter).
- nätverka till exempel med de andra äldreråden för landskapen för att dela erfarenheter och sprida god praxis
 - Det viktigaste målet är att genom olika åtgärder och uppgifter påverka och stödja äldres situation så att de kan säkerställas en så bra vardag som möjligt.

Beakta frågor som gäller äldre i bred skala

Målet med äldrerådets verksamhet är att se till att de frågor som gäller äldre beaktas i landskapets verksamhet som helhet. En förutsättning för detta är att landskapsaktörerna känner till äldreråden och kan utnyttjas deras expertis. Vid beredningen av ärenden som är av betydelse för äldre ska äldrerådet automatiskt inkluderas i arbetet. Beaktandet av äldres rättigheter bör rimligtvis inkluderas i de dokument som styr verksamheten.

Främja tillgängligheten

En viktig uppgift för äldreråden är att producera information om tillgängligheten för äldre på lokal nivå. Ett fungerande samarbete med landskapet gynnar bägge parterna. Det är viktigt och i sista hand även lönsamt att äldrerådet har möjlighet att delta i behandlingen av ärenden redan i planeringsskedet så att till exempel tillgängligheten kan beaktas. Dessutom bör de äldres erfarenheter av tillgängligheten förmedlas till landskapet så att man kan reagera på dessa frågor.

Kommunikationsspråket har en betydande roll när det gäller att säkerställa tillgängligheten. Landskapet ska se till att all information är tillräckligt lättläst och att man i kommunikationen beaktar den äldre befolkningens särdrag och eventuella

4.4.2018

svagheter. Man ska till exempel använda en enhetlig terminologi och reda ut förkortningar.

Det är viktigt att tjänsteinnehavarna och beslutsfattarna i landskapet får ta del av tillgänglighetsfakta som stöd för beslutsfattandet. Tillgängliga lösningar medför sällan ökade kostnader om de planeras väl. Däremot kan det bli kostsamt att i efterhand göra ändringar i byggnader och system. Bristande tillgänglighet orsakar dessutom många olika direkta och indirekta kostnader som måste beaktas när man uppskattar kostnadseffekterna av tillgängligheten.

Design för alla innebär att produkter, miljöer, program och tjänster designas så att de kan användas av alla i så stor utsträckning som möjligt utan att de behöver anpassas eller specialdesignas. Design för alla är ett utmärkt mål i kommunens verksamhet som helhet. Äldrerådet har en viktig roll när det gäller att beakta äldres specialbehov i planeringen. Ju färre funktionshinder det finns, desto mindre är behovet av speciallösningar och -tjänster.

Samarbete och marknadsföring

Äldrerådet för landskapet ska med fördel ordna diskussionsmöten och till exempel utföra enkäter för att samla in en mångfald av åsikter av de äldre i landskapet samt av olika föreningar och samfund.

Äldrerådet ska även självt vara aktivt och marknadsföra sin verksamhet för tjänstemännen, pensionärsföreningarna och den övriga äldre befolkningen i landskapet.

Äldrerådets verksamhet ska vara synlig. Rådet ska delta i lämpliga evenemang så att det är lätt att ta kontakt med rådets ledamöter och allmänheten vet vem de är.

4.4.2018

5. Anvisningar och mallar

Utarbetandet av en stadga

Landskapsstyrelsen kan för äldrerådet godkänna en stadga som beskriver

- rådets lagstadgade och övriga uppgifter,
- antal ledamöter och valsätt,
- mandattid,
- mötes- och verksamhetspraxis,
- val av ordförande,
- sekreteraruppgifter,
- utarbetandet av en verkställighetsplan,
- utarbetandet av en verksamhetsberättelse
- samarbetet med påverkansorgan på kommunnivå.